

Oponentský posudek diplomové práce **Mgr. Michaela Erdingera: Sociální práce jako jedno z poslání křesťana**

Diplomand si klade vskutku relevantní a aktuální otázky „smyslu existence církve a jejího zasazení do společnosti“ (2). A odpovídá na ně odkazem k jednomu z aspektů křesťanské víry, totiž pomoci druhým. Má správně za to, že jde jednak o jeden z podstatných aspektů křesťanství, jednak tím církev vystupuje na veřejnost. Historický přehled ukazuje, že právě tento motiv spolufirmoval podobu moderní společnosti a konkrétně podobu moderní sociální práce. Ve své práci se autor tedy zaměřuje jednak na popis těchto skutečností, jednak hledá „inspiraci“ či „motivaci“ této práce ve prospěch druhých.

Kladeným otázkám dobře odpovídá i struktura. Východiskem je inspirace k sociální službě ve Starém a Novém zákoně a stručný přehled dějin diakonie v rámci křesťanstva. Propojení církve a sociální angažovanosti dokumentuje autor pojednáním vybraných témat sociálního učení katolické církve a stručným výčtem diakonické práce některých církví v rámci ČR.

Celá práce je nesena sympatickým přesvědčením, že důsledky evangelia se projevují právě v oblasti sociální, v pomoci druhým, v konání skutků spravedlnosti. Tím autor dává za pravdu svému tvrzení v nadpisu, že jde o „jedno z poslání křesťana“. Způsob argumentace, kterým tuto základní myšlenku chce diplomand podepřít, je však na mnoha místech pochybný. Po stránce metodické i obsahové.

Považuji za správné, že diplomand vysvětluje na samém začátku základní pojmy, které bude častěji užívat (4-6). Považuji za dobré, že se pokouší specifikovat i tak běžné termíny, jako „církev“ nebo „křesťan“. Považuji však za zcela nedostatečný způsob, jakým to činí – výběrem zcela náhodných údajů značně neodborně pojednaných. Je otázkou, proč se však neobjeví spíše dosti složitý termín „poslání“, eventuálně „sociální práce“, uvedené v nadpisu diplomové práce.

Je chvályhodné, že diplomand na evangelické teologické fakultě vychází při hledání odpovědi na aktuální otázky z Bible. Mám však za to, že se jedná o nejméně přesvědčivou kapitolu celé práce. Jde – především ve starozákonní části – o zcela náhodné klasobraní z několika výzev, kterým chybí v tomto podání to základní: odpověď na otázku, proč by se měl věřící žid či křesťan těmito výzvami vlastně řídit. Sám diplomand uvádí, že motivaci chápe jako „hybatele lidského chování“ či „důvod konání jednotlivce“ (6), ale zde nám zůstává odpověď dlužen, pokud se nespokojíme s povrchním zjištěním, „že to tak prostě je“. Sotva se lze spokojit s tvrzením, že důvodem sociálně zaměřeného jednání ve Starém zákoně je to, že „si lidé uvědomovali, že pomoc potřebným by měla být součástí našeho každodenního života a patří k civilizované společnosti“ (13).

Problematické se jeví i některá jednotlivá teologická tvrzení, z nichž uvádím jen výběr:

- Je církev skupinou (kolektivem) proto, že „jedinec nikdy nedokáže tolik, co skupina“ (8n)?
- Je skutečně Bible „pro každého křesťana místem, kde hledá ... důkaz o své víře“ (10)? Že v ní hledá posilu a směřování života, jak autor píše, je nepochybné.
- Že „především v katolické církvi nalezneme mnoho dalších věroučných knih“ (10²⁷) vedle Bible, je pravda. Ale jako informace v rámci diplomové práce na teologické fakultě je to buď zbytečně uvádět, nebo je třeba říci, co má autor na mysli. Nehledě na to, že v rámci katolické církve to nejsou knihy, co rozhoduje o věroučné závaznosti.

- „Ježíšovy zázraky...byly důkazem jeho nadpřirozeného postavení...měly přesvědčit jeho současníky...o jeho výjimečnosti.“ (16) Nejen, že to z Nového zákona asi nelze doložit, ale o dvě stránky později to naznačuje i sám autor.
- „Z výše uvedených konstatování nám zřetelně vyplývá, že Ježíš přináší náboženství, které není založeno na slovech, ale na činech.“ (19) Ponecháme-li stranou otázku, jak je to s Ježíšem jako zakladatelem nového náboženství, zůstává nevyřešené napětí mezi slovem a skutkem. Sumáře, které v evangeliích resumují jeho činnost, obsahují vždy vyjádření, že „kázal evangelium“. Ostatně ani výrok z 1J 3,18, sloužící jako opora pro své tvrzení o náboženství skutku, si diplomand nedá zpochybnit ani jiným zněním v kraličtině, natož podrobnější exegezí.

Naopak se sympatiemi lze číst věty jako: „Církev, která není pod ekonomickým ani politickým tlakem, má více svobody ke své činnosti... finanční zisk či politický vliv zde nehrají žádnou roli.“ (23) Ale v dané souvislosti popisují tato tvrzení spíše ideál církve. Možná chtěl však autor říci, že se toto děje „ve víře“. Problémem totiž je, že ani církve (a už vůbec ne její sociální instituce Diakonie či Charita), nejsou z ekonomicko-politického tlaku vyjmuty.

Je zajímavé, že diplomand se při určení vlastní motivace sociální práce nevrátí ke své výchozí úvaze o stvořenosti člověka, zakládající síť vztahů, ve kterých jest mu žítí, ale nachází ji ve „ve víře v Ježíše jako Spasitele“ (15, 20, 63) či „Pána“ (21). Ač v dějinách – a samotné bibli – je tato motivace zdůvodňována daleko více inkarnačně, resp. jako důsledek Božího díla lásky a milosrdenství či Boží kondescendence. Snad proto také vyznívají apely k aktivní pomoci poněkud hluše – Ježíš jako „vzor“ (14) či inspirativní „postava“ (20), „žít dle jeho učení“ nebo „chování“ (15, 20). Ač zdůvodnění sociální práce z Nového zákona je v diplomové práci pojato šířeji než starozákonní inspirace, přece ve čtenáři rovněž budí dojem náhodného výběru. Náhodné však nejspíš nebude, že mezi epištolami je vybrána pouze Jakubova. Je škoda, že diplomand zřejmě nedočel celou stat' O.Webera (8²⁴) do konce. V závěru pojednává totiž, co znamená „humanita“ a určení člověka, což by pomohlo pročistit užívanou terminologii ohledně „poslání křesťana“.

Historický přehled („exkurz“, kap. 5) ukazuje dosti zřetelně propojení církve s oblastí diakonie. Diplomand se opřel zejména o dílo katolického autora B.Vaška z roku 1941. Tím zřejmě vzniklo soustředění na sociální problematiku v rámci katolické církve. Za fatální chybu považují, že vynechal „Sociální učení Českých bratří“ (autor J.Halama, Brno 2003). A i když by se diplomand mohl obhajovat tím, že na jedné knize nesejde, nepochopitelná zůstává poznámka o Řičanovi s Molnárem a jejich historickém bádání (32). V jejich spisech by totiž autor sotva přehlédl, jak právě sociální tematika provází všechna reformní hnutí v církvi, což lze v českém prostředí obzvlášť dobře ilustrovat. Proč asi? Je opravdu škoda, že diplomand nevyužil své výborné jazykové vybavy a nesáhl k literatuře z dějin křesťanské diakonie poněkud modernější.

Diplomová práce obsahuje i řadu formálních nedostatků. Vedle chyb v interpunkci, některých „překlepů“ (vydavatel de Gruber je de Gruyter), ignorace přehlásek v němčině, psaní „Syna“ a „Stvořitele“ s malým „s“ (ač v originále je velké písmeno) či graficky špatně zpracovaného citátu na str. 3, považují za velmi závažnou závadu neuvedení řady užitých textů v bibliografickém seznamu (jedná se zejména o časopisecké články). Otázkou také je, odkud je vlastně citát na str. 6. Poznámka (6¹⁵) udává, že se tato jedna věta rozprostírá na pěti stranách. Za nedostatečnou považují i práci s prameny: Citát na str. 8 nepochází od O.Webera, ale K.Bartha. Diplomand si nejen nedal práci s jeho vyhledáním v pramenech, ale ocitoval zde

z českého překladu referátu O. Webera o Barthově třetím svazku dogmatiky. Nepracoval tak diplomand i s ostatními (většinou neuvedenými) prameny? Mezi klíčovými slovy chybí „sociální práce“, která je hlavním tématem předloženého spisu.

Práci nelze upřít zápal pro sociální angažovanost a nelze přehlédnout vehemenci, se kterou autor své myšlenky zdůrazňuje a podává. Avšak výše uvedené nedostatky tím nejsou a nemohou být překryty, leda by šlo o drobné jednotlivosti. Povrchní práce s biblickým textem a dogmatickou tradicí, způsob práce s literaturou a v neposlední řadě formální náležitosti neukazují dosti přesvědčivě, že student obstál před nároky, které diplomová práce klade. Proto s lítostí musím konstatovat, že uvedenou **práci nedoporučuji k obhajobě.**

ThDr. Ladislav Beneš

V Pardubicích 19. 1. 2010